

Un nou llibre sempre és una celebració i aquest que teniu a les mans ho és per dues raons. D'una banda, per la qualitat del seu contingut; de l'altra, perquè certifica la continuïtat d'un projecte, *La vall de Cabrera de Mar, patrimoni en 3D*, concebut fa més de quatre anys pel seu coordinador, l'historiador i arqueòleg Josep M. Rovira. És el tercer volum d'una col·lecció que va endegar el seu camí l'any 2018 i que, amb l'aparició del quart llibre previst, oferirà una panoràmica del patrimoni d'aquesta vila del Maresme des de l'Antiguitat fins als nostres dies. Els llibres van apareixent per ordre cronològic: el primer està dedicat als testimonis materials i monumentals dels ibers i dels romans (2018), el segon té com a epicentre el castell de Burriac i se centra en el període medieval (2020). El darrer es consagra a un dels elements que defineixen la identitat del Maresme en època moderna: les seves masies, principalment a través de *can Bartomeu*.

Són publicacions en les quals Josep M. Rovira ha convocat els millors especialistes però l'actualització i l'ampliació de les aportacions historiogràfiques pioneres que persegueixen els textos reunits, s'acompanya d'una eina nova. El promotor, professor de dibuix i especialista en dibuix infogràfic 3D, s'ha servit d'aquest format per enriquir el grafisme dels llibres. Les fotografies històriques i les infografies es fan costat, però les darreres són el distintiu indiscutible de l'edició, la seva marca. A més, el seu llenguatge es revela com una via òptima per recuperar els escenaris del passat i els seus protagonistes, i, qui sap, potser també, per establir complicitats amb hipotètics nous lectors. Atreure un públic aliè al tradicional envers el patrimoni local (i a la seva història) també pot constituir una fita dins el conjunt dels propòsits editorials.

Els estudis reunits sota el títol: *La vall de Cabrera de Mar a l'època moderna, les masies, Can Bartomeu*, patrimoni en 3D, s'apropen a un tema a bastament conreat durant el segle XX. El Centre Excursionista de Catalunya custodia un important fons fotogràfic (molt ben representat al llibre) que certifica l'interès per aquest capítol de l'arquitectura catalana, i el valor que es va atorgar al treball de camp que havia de preservar-ne els seus testimonis. Durant els segles moderns, les masies van seguir essent hereves del edificis que foren l'epicentre d'antics dominis territorials, i aixopluc d'un microcosmos governat pel ritme de les estacions i pels treballs del camp que s'hi aparellaven. Josep Puig i Cadafalch va subratllar el pes de la tradició antiga en la seva ordinació arquitectònica, però moltes altres tècniques artesanals es van posar al servei d'aquestes construccions que van exhibir la pujança de l'explotació agrària que es desplegava al seu entorn, i la dels llinatges que van administrar-la al llarg del temps.

Tot i que el llibre posa el focus principal sobre *can Bartomeu*, estudiant la seva arquitectura, els signes de sumptuositat que signifiquen molts dels seus espais i els usos que hi estaven aparellats, al capítol inicial s'ofereix una panoràmica de totes les masies de Cabrera atestades documentalment d'ençà de l'època medieval, segons la seva tipologia. El fons de l'arxiu de la Masia Catalana del CEC permet il·lustrar a bastament aquest apartat. En un capítol posterior, s'aborden també *can Fontanals* i *can Pau Ferrer*, dos edificis desapareguts, però igualment importants en relació a l'objectiu que plana sobre aquest estudi coral: restituir el passat en el present. Aquest esperit justifica igualment l'apartat dedicat a l'església parroquial i al seu mobiliari durant el segle XVI, un fil històric que es perllonga fins al segle XX amb les reformes obligades pels efectes de la Guerra Civil.

Tot i que la divulgació del patrimoni local es reconeix com l'ideari inspirador de la col·lecció, els dotze estudis que conformen aquest volum són molt més que un exercici de síntesi. El treball d'arxiu que descobreixen alguns dels capítols i l'aparell crític que els acompanya, així com la bibliografia reunida al final, converteixen la publicació en una eina essencial per als apropaments

futurs al tema tractat. Al llibre es parla d'edificis, dels camps que els envoltaven i dels seus cultius, però també del paisatge humà que hi va conviure, i de les seves rutines. Uns i altres són els protagonistes de les 28 infografies de Josep M. Rovira que ens acompanyen al llarg del capítol dedicat a *can Bartomeu*.

Els dotze apartats, els signen, individualment o en col·laboració, catorze historiadors, la biografia dels quals es recull a la contraportada del llibre. M'excuso, per raons d'espai, de citar-los en aquest pròleg, però vull celebrar la seva feina i l'encert del projecte que comparteixen amb qui l'ha ideat. Avui, gràcies a ells, el passat del Maresme i de Cabrera és més viu que ahir.

Francesca Español, Universitat de Barcelona